

Збараська централізована
бібліотечна система
Методично – бібліографічний відділ

*Серія: «Духовні
острови мого народу»*

**"Голосистий соловейко" України -
Володимира Чайка"**

Бібліографічна довідка

м. Збараж
2011 р.

Концентрація любові до ближнього, доброта, повна віддача себе іншим, сердечність і турбота складають єство чарівної і мудрої жінки. Гідна подиву невичерпна енергія, що б'є життєстверджуючим джерелом, завжди молоді очі з іскорками вогнів манять до себе, стимулюють оточуючих до самоствердження і відчуття власної гідності. Шик і молодість вінчають її поставу, завжди акуратну, достойну й усміхнену. Талантом й усіма людськими чеснотами щедро нагородив Господь «голосистого соловейка» - Володимиру Чайку (з дому Слота).

Довідка буде цікавою краєзнавцям, широкому загалу користувачів.

При можливості можна скористатися інформацією з мережі Інтернет.

Інформацію упорядкувала:

Т. Кульпа, завідувачка методично –
бібліографічного відділу ЦБС

Комп'ютерний набір:

Г. Ігнатєва

Відповідальна за випуск:

О. Бойко, директор ЦБС.

Народилася Володимира в селі Шили Збарзького району 2 квітня 1928 р. Дівчинка зростала у середовищі, де високо цінилися моральні засади, обов'язковим було вивчення іноземних мов та велика пошана до рідної української мови. Її батько Павло Слота, не отримавши роботи в Галичині після закінчення Львівського університету, у 1923 р. виїхав з дружиною та дітьми на польські терени до м. Ловіча. Там отримав посаду директора школи.

Кожного року їздили до Шилів на літні канікули. Тут, серед чисельної рідні, діти насичувалися запахом рідної землі, пили джерельну воду з бабусиної криниці, а вечорами великим гуртом співали веселих та сумних пісень. Маленька Влода була дуже цікавою, веселою, допитливою дитиною і, що найбільше впадало у вічі – це її уміння перевтілюватися. Якщо до того додати ще чарівний голос, то можна було сподіватися, що дівчинку чекає незвичайне майбутнє. Недаремно ж вона зросла на щедрій українській землі, де квітують поля, бринять травневі хрущі, де сіяє блакитне небо, зацвітає соняшник і духмяніє вишня. Тут жайворонок тягне срібну нитку від землі до неба, а соловейко витьохкує на калині.

Від тієї матінки-землі, від тієї співучої природи юне дівча взяло щирю любов до краси, до пісні.

Літо 1941 року. Війна, що розпочалася, змінила життя багатьох народів і кожної родини зокрема. Приїхавши на канікули, Павло Слота з дружиною і діточками вже назавжди залишилися в Україні. Батько влаштувався на роботу у Збаражі вчителем, а Володимира продовжувала своє шкільне навчання. Ще не отримавши атестата, одержала пропозицію вчити дітей молодших класів у с. Лисиченці, а відтак у Новім Селі. Вранці учителювала, а ввечері навчалася сама. Чисельна родина Павла Слоти була вельми музично обдарованою. Сам він володів багатьма інструментами, навчав доньку грати на цитрі, мандоліні, гітарі. Навіть у воєнні роки дівчинка їздила до

Тернополя навчатися гри на фортепіано у відомій піаністці Ірині Крих. У 1946 р. Володимира стає студенткою Львівського університету ім. І. Франка, обираючи за фах українську філологію. Вимогливий батько прагнув, щоб діти стали носіями чистої, літературної української мови, а не засміченої польськими, російськими, німецькими словами. На одному із університетських вечорів Володимира познайомилась з молодим скульптором, викладачем Художнього училища ім. Івана Труша - Яковом Чайкою. 25 квітня 1948 р. вони одружилися. Через два роки народилася донечка Надія. Старший брат Зиновій закінчив Львівську політехніку за спеціальністю інженер-дорожник. Війна залишила на ньому своє тавро – важке осколкове поранення під час бойових дій у Прибалтиці призвело до повного видалення правої легені. Сьогодні – він один з очільників осередку ветеранів війни. Після закінчення університету Володимира працює вчителем української мови та літератури 8-10 класів у середній школі № 63 з російською мовою навчання. Зростаючи серед людей, де пісня була частиною щоденного життя, де співано-переспівано пісень і романсів на слова Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, юна вчителька органічно відчувала цю поезію у звуковій співочій палітрі. Часто на уроках, розкриваючи спадщину поетів, декламація мимоволі переходила в спів, і з її вуст линула мелодія. Тоді клас завмирав, зачарований незвичністю стандартного ведення уроку. Незабаром Володимиру Чайку у школі стали називати «артисткою». Однак це принесло неприємності для неї: було скликано конференцію за участю міського та обласного керівництва освітою, де стояло питання «про учительку, яка на уроках співає». Багато образливого було сказано, Володимира Павлівна вислухала все мовчки. Проте у заключному слові завідувач райвно Тетяна Добровольська повністю реабілітувала Володимиру Чайку, не вбачаючи чогось негативного у використанні співу при вивченні поезій класиків. У майбутньому Т. Добровольська була однією із перших запрошених гостей на дебют В. Чайки в Оперному театру, з того часу не пропускала жодного

спектаклю за участю співачки. Проте до артистичного п'єдесталу Володимирі ще треба буде пройти нелегкі життєві випробування. За порадою директора школи І. А. Домніна прослухалася у самодіяльному хорі при Будинку учителя. Незабаром, на конкурсі-фестивалі самодіяльних хорів України, що відбувся у 1956 р. в Києві, отримала першу премію як солістка. Керівником і диригентом цього хору був Р. Кокотайло, професіонал і музикант найвищого класу. Невдовзі відбулася постановка опери Аркаса «Катерина». Володимира блискуче виконала головну партію. Успіх перевершив усі очікування. Це був поріг, за яким розпочиналися сходинки великої професійної праці. Наполегливі пропозиції концертмейстера Ірини Лавриненко прослухатися у професорів-вокалістів Львівської консерваторії ім. М. Лисенка та рішуча підтримка Марії Крих-Угляр стали вирішальними у подальшій творчій долі Володимира Чайки. Отримавши схвальну оцінку професора О. Карпатського щодо вокально-музичних даних і склавши відмінно вступні іспити, у липні 1958 р. В. Чайка стала студенткою I курсу Львівської державної музичної консерваторії.

1 вересня 1958 р. Яків Чайка дарував два прекрасні букети квітів: один - улюблений донечці першокласниці Надійці, а другий – коханій дружині-першокурсниці Володимирі.

Надя навчалася у музичній школі-десятиріччі у Лідії та Марії Крих, а Володимира – у класі Одарки Бандрівської, яка була вимоглива до учнів, приділяла багато уваги праці над розвитком професійного співу, над розкриттям характеру і змісту твору. Проте, незважаючи на великі старання й бажання виконувати вимоги педагога, навчання В. Чайці давалося важко. Розчарування і безвихідь викликали нестримне бажання залишити консерваторію. Питання розв'язалося просто: завідувач кафедри сольного співу професор П. Кармалюк з III курсу забрав Володимиру у свій клас. Небаченими темпами її голос набував професійного звучання, розкривалися невичерпні технічно-музичні можливості майбутньої співачки.

У 60-х роках минулого століття студія Львівської консерваторії була маленьким оперним театром. Тут молодь отримувала знання у таких відомих митців, як диригенти М. Лобанов, М. Гончаров, М. Мандрикін; режисери О. Гай та Р. Ашкіназі. До Постановок спектаклів залучали навіть студентів. Першою партією для В. Чайки стала роль Настусі в опері М. Великівського «Сотник». Оперою диригував сам композитор, який приїхав на постановку з Києва. Продовженням оперної практики стали «Алеко» С. Рахманінова, «Ноктюрн» М. Лисенка, «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського. До складних спектаклів належала опера В. А. Моцарта «Викрадення із Сералю». Для В. Чайки, яка виконала роль Констанци, подолання її стало неабиякою школою для майбутніх вокально-технічних партій. Марильця в опері М. Лисенка «Тарас Бульба» виявила блискучі вокальні здібності й захоплюючий артистизм. Дипломним спектаклем стала «Травіата» Дж. Верді, адже вона вже сформувалася як співачка й актриса. 3 вересня 1963 р. В. Чайка зарахована у штат солістів Львівського оперного театру, де інтенсивно працювала над вивченням лірико-колоратурного репертуару, оскільки його основна виконавиця Н. Шевченко закінчила свою співочу кар'єру. На грудень цього ж року був запланований дебют В. Чайки. Це була «Травіата», трьохсотий спектакль у Львівській опері. На плечі молодій співачки лягла величезна відповідальність: адже від цього виступу залежатиме її майбутнє. Працюючи над образом Віолетти, вона багато читає про життя найвищих сфер французької аристократії, для створення правдивого образу героїні відвідує у лікарні хворих на туберкульоз, спостерігаючи за їхньою екзальтованою поведінкою та зовнішнім виглядом.

Численні головні жіночі ролі в операх «Ріголетто», «Дон Карлос» Дж. Верді, «Богема» Дж. Пуччіні, «Кармен» та «Шукачі перлин» Ж. Бізе, «Любовний напій» Г. Доніцетті, «Севільський цирюльник» Дж. Россіні та багато інших були зразками чарівної, дивовижної краси й блискучої вокальної техніки співу, майстерного артистичного перевтілення,

правдивості та ширості сценічної жіночої принади. 30 грудня 1977 р. за велику творчу, об'ємну працю, блискучі успіхи на оперній сцені й концертну діяльність В. Чайка отримала почесне звання «Заслужена артистка України». У кожного співака своя викохана, вистраждана, улюблена роль, яку називають «коронною». До неї артист ставиться з особливим натхненням, творчою відданістю, постійним удосконаленням і мистецьким заглибленням. У Володимирі Чайки такою рідною оперною партією є Віолетта, яку 24 лютого 1985 року вона співала в 100-ий раз. Вражає високий гуманізм образу: як людина мудрого, люблячого серця, Віолетта, поступаючись наполяганням батька Альфреда, жертвує своїм щастям заради щастя коханого. Напевно, лише такою може бути справжня любов. В. Чайка володіє чіткою дикцією, вивіреною жестом, широким діапазоном інтонацій, переконливо доносить до глядача не лише музику, а й глибокий зміст арій, дуетів, найменшої фрази. Завдяки цьому ми повністю дізнаємося про спосіб мислення, мотивацію вчинків героїні. Мистецька палітра оперної співачки Володимирі Чайки багатопланова. Вона виконувала різнохарактерні співучі ролі: ніжні ліричні, трагічні, веселі, комічні; співала в операх і оперетах, в операх для дітей, у особливій за жанром ліричній моноопері М. Лисенка «Ноктюрн». За 22 роки праці в опері вона співала 36 партій. Вперше в Україні Чайка виконала партію Ганни в опері «Зачарований замок» Монюшка (1973). Своїм співом у виставі Володимира Павлівна малювала перед слухачами виразно окреслений образ героїні, часто віртуозно ніжний, овіяний теплотою і щирістю серця, чарівною своєю жіночістю або ж у комічних операх – засобами гумору, легкого дотепу, кокетливо-веселою вдачею. Здоровим сміхом у спілкуванні з партнером творила характер своїх героїнь і тонко висміювала зубожілих духовно людей зі свого оточення. Найбільше боялась артистка викликати жаль у слухачів до своїх скривджених героїнь, які тяжко страждали від нерозділеного чи зрадливого кохання. Для таких образів вона завжди знаходила в голосі мотиви оптимізму, віру в перемогу добра і вищих

людських чеснот. Цим артистка не тільки збагачувала образи молодих героїнь, але й домагалася належного впливу на слухачів опери.

Таланту Володимири Чайки сприяли багаті природні задатки, участь з юності у концертах, в аматорському драматичному театрі, філологічна освіта, добра вокальна школа Львівської консерваторії і, звичайно, наполеглива праця і ще раз праця.

В. Чайка часто з творчими справами була на рідній Тернопільщині. Співала на ювілейнім концерті С. Крушельницької 1963 р. в Тернополі, на відкритті «Співочого поля» в обласному центрі, у Збаражі, у Шилах, та в складі концертних журі. Брала участь у творчих звітах-концертах у Львові на сценах опери, Будинку актора, з сольними концертами виступала по Львівському радіо та телебаченні. Вона – учасниця Днів української культури у Вільнюсі, Санкт-Петербурзі, Москві, Баку, Омську, Томську. Поповнилося життя В. Чайки ще одним дуже важливим аспектом: у 1981 р. була запрошена на роботу до Львівської державної консерваторії на посаду викладача сольного співу. Мистецька молодь потребує досвідчених педагогів, їхньої життєвої та практичної мудрості. Закладені учительські здібності та оперний досвід сформували професійного викладача вокаліста. Віддаючи свої знання, В. Чайка огортає трепетною любов'ю кожного свого студента. Розуміння та материнська турбота, згуртування класу в родинному колі викликають взаємні почуття студентів до свого досвідченого й дбайливого педагога. Володимира Павлівна виховала, виучила й викохала нове покоління співаків-професіоналів, розсіяних по всьому світу, серед яких є когорта лауреатів та дипломантів міжнародних конкурсів, солістів оперних театрів.

Травень 1985 року. У Львівському театрі опери та балету – незмінна «Травіата. Незліченна кількість людей гомінливо заповнює фойє, глядацький зал, ложі, балкони. Барвистий, пахучий «килим» квітів рухається разом із людьми. По закінченні спектаклю він ляже до ніг примадонни,

Володимирі Чайки: адже вистава прощальна... Кожен день оперної кар'єри співачки наближав цю мить. І ось вона настала. Гірка у своїй величі й прекрасна в ореолі слави мить... за якою прийшли інші добрі та прикрі хвилини, дні, роки... Незабутніми стали спогади про зворушливі поїздки до США, Канади, Угорщини, Німеччини, Югославії, Польщі, Монголії, країн Середньої Азії, Сибіру. Де б не звучав її срібний голос, не лунала б українська пісня, романс – захопленню слухачів не було меж. І гіркою сльозозою скапувала туга за рідною Україною у тих тисяч розпорошених по світу українців. Цей спів, ця пісня, це слово й душа Чайки ятрили кожную душу, обпікали мозок, розривали серце. Найбільшим щастям для співачки було спілкування з людьми та їхня глибока вдячність за її мистецтво. Педагогічна праця В. Чайки була достойно оцінена ректорами ЛДМА ім. М. Лисенка, і з 1 вересня 2001 р. вона стала професором кафедри академічного співу.

Чорною міткою у досьє В. Чайки лягла її відкрита активна участь у релігійних торжествах святкування Святої Трійці у рідному селі Шили, а також в травні 1979 р. у поминальній траурній церемонії на могилі талановитого композитора В. Івасюка, чия загадкова смерть розбурхала тисячі сердець. Заспівані нею «Вірую» «Ave Maria», «Боже великий єдиний» стали причиною знищення її документів на звання народної артистки України. Після здобуття незалежності В. Чайка співала у церквах Риму, Німеччини та інших закордонних храмах. Мистецька сім'я поповнилася у 1970 р., коли їхня донька вийшла заміж за архітектора І. Наконечного. Онука Марта та правнук Юрій проживають в Італії. Внук Роман у 18-річному віці трагічно загинув. Незбагненна мужність, нелюдська сила духу допомогли убитій горем Чайці пережити цю втрату, продовжити працювати із студентами, спілкуватися з близькими, колегами, друзями. Мужність цієї жінки гідна подиву. Її ім'я знає світ, нею гордиться Україна!

Література:

Барна, В. Чайка Володимира Павлівна [Текст] / В. Барна, Б. Пиндрус, Л. Щербак // Тернопільський енциклопедичний Словник. – Тернопіль: ВАТ ТВПК «Збруч», 2008. – Т. 3. П-Я. – С. 579.: фотогр.

Житко, О. Володимира Чайка – «Голосистий соловейко» України [Текст] / О. Житко // Народне слово. – 2011. – 24 черв.: фотогр. – (початок).

Житко, О. Володимира Чайка – «Голосистий соловейко» України [Текст]: імена / О. Житко // Народне слово. – 2011. – 1 лип. – (закінч).

Малевиц, З. Гордість нашого краю: [Текст]: [про відому оперну та камерну співачку, видатного педагога, лауреата багатьох конкурсів В. Чайку] / З. Малевиц // Народне слово. – 2008. – 28 берез.: фотогр.